

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ҚАРШИ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

ТАХРИРИЯТ ҲАЙЪАТИ:

Бош мухаррир:

проф. Набиев Д.Х.

Бош мухаррир ўринбосари

доц. Холмирзаев Н.С.

Масъул котиб

ф.ф.д. Жумаев Т.Ж.

Тахририят ҳайъати аъзолари:

проф. Бахриддинова Б.М.

проф. Бўриев О.Б.

проф. Ёзиев Л.Ё.

проф. Жабборов А.М.

ф.-м.ф.д. Имомов А.

проф. Кучбоев А.Э.

проф. Менглиев Б.Р.

т.ф.д. Мўминова Г.

проф. Нормуродов М.Т.

проф. Нурманов С.Э.

проф. Очилов А.О.

п.ф.д. Расулов М.И.

ф.ф.д. Тожиева Г.Н.

проф. Тўраев Д.Т.

проф. Умирзаков Б.Е.

проф. Хайриддинов Б.Х.

ф.-м.ф.д. Холмуродов А.Э.

проф. Чориев С.А.

проф. Шодиев Р.Д.

ф.ф.д. Шодмонов Н.Н.

проф. Эркаев А.П.

ф.ф.д. Эрназарова Г.Х.

проф. Эшов Б.Ж.

проф. Эшқобилов Ю.Х.

проф. Курбонов Ш.Қ.

проф. Қўйлиев Б.

проф. Ҳакимов Н.Ҳ.

к.ф.д. Камолов Л.С.

доц. Орипова Н.Х.

доц. Рўзиев Б.Х.

доц. Эшқораева Н.

доц. Курбонов П.Қ.

доц. Ҳамраева Ё.Н.

2023 2/2(58)
[Март–апрель]

ҚарДУ ХАБАРЛАРИ

Илмий-назарий, услубий журнал

**Ижтимоий-
гуманитар фанлар**

Муассис: Қарши давлат университети

Журнал Қашқадарё вилояти

Матбуот ва ахборот бошқармаси

томонидан 17.09.2010 йилда

№ 14–061 рақамли гувоҳнома

билан қайта рўйхатдан ўтган.

Мусахҳиҳлар:

М.Набиева

З.Кенжаева

Ж.Буранова

Б.Турсунбоев

Саҳифаловчи

Я.Жумаев

Навбатчи

Т.Жумаев

Техник мухаррир

М.Раҳматов

Журнал Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги
Олий аттестация комиссияси
Раёсатининг қарорлари билан
*физика-математика, кимё,
биология, тарих, фалсафа,
сиёсатишунослик, филология,
педагогика* фанлари бўйича докторлик
диссертациялари асосий илмий
натижаларини чоп этиш тавсия
этилган илмий нашрлар рўйхатига
киритилган

**Журнал 2009 йилда
ташқил этилган**

Манзилимиз:

180003, Қарши, Кўчабоғ, 17.

Қарши давлат университети,

Бош бино.

Тел.: (97) 385-33-73, (99) 056-33-14,

web-sayt: xabarlar.qarshidu.uz

E-mail: qarduxj@umail.uz

Telegram: t.me/Qardu_xabarlari

**Йилига 6 марта
чоп этилади**

Журналдан олинган материалларга
“ҚарДУ хабарлари” журналидан
олинди”, деган ҳавола берилиши шарт.

Муаллифлардан келган қўлёзма
материаллар эгаларига қайтарилмайди.

МУНДАРИЖА

ТАРИХ

Эшов Б.Ж. Антик ва илк ўрта асрлар даври Фарғона водийсининг трансминтақавий иқтисодий алоқалардаги ўрни.....	4
Ражабова З.С. Хоразм археологик ёдгорликларнинг ўрганилиш тарихидан.....	8
Латинов Ж.Л. Елюй Абаоцининг “Дашт кампанияси” ва унинг натижалари.....	11
Раджабов О. Марказий Осиё темир йўл коридорлари.....	15
Суюнов С. Аму – Қарши каналининг қурилиш тарихи тўғрисида.....	18
Berdiyev J. Qashqadaryo vohasidagi etnotoponimlar va ularning shakllanish bosqichlari (XIX asr oxiri – XX asr boshlari).....	22
Омонова С. Ўзбекистонда “кураш” миллий спорт турини янада ривожлантиришда хотин-қизларнинг ўрни.....	25
Ширинов С. А. Аштархонийлар даврида давлат бошқарувининг ҳуқуқий асослари.....	27
Mallayeva F. Qashqadaryo viloyati neft-gaz sanoatining rivojlanishi (1960 – 1980-yillar).....	31
Ҳамраев М.М. Қизилтепа битими.....	37
Яркулов А. Археология музейлари ва уларнинг аҳамияти.....	41
Шукурова А. Средняя Азия и Россия: дипломатия и послы.....	45
Имамов Б.Х. Ўзбекистон ва Туркия Республикалари ҳамкорлигини йўлга қўйилиши ва ривожланиш жараёнлари тарихи.....	48
Очилова Х. Ўзбек халқи маросимларида ақиқанинг тутган ўрни (Қарши воҳаси мисолида).....	55
Тўхтаева Р. Туркистонда молия кадрларини тайёрлаш ҳолати.....	59
Зокиров Б.Ч. БХСР назорат органларининг совет тузумини мустаҳкамлаши ҳамда муҳолиф кучларга қарши кураши.....	62

ФАЛСАФА

Бахронова Д. Олам манзараси шаклланишида миллий тафаккур, меъёр ва стереотиплар.....	67
Курбанова С.А. Учебники и учебно-методические пособия джадидов для новометодных школ.....	70
Амридинова Д.Т. Жаҳид Абдуқодир Шақурийнинг замонавий таълимга оид ижтимоий-фалсафий қарашлари.....	77
Адашова М.М. Имом абу Мансур Мотуридий – калом илмининг етук мутакаллими.....	82
Рузиев А. Жинсий тарбия: мазмуни ва хусусиятлари.....	87
Боратов Э. Шарқ мутафаккирлари адолатли бошқарув тўғрисида.....	90
Зойиров Э. Х. Яъқуби Чархий таълимотининг хориж тадқиқотчилари томонидан ўрганилиши.....	95
Музаффаров Ф.Д. Имом Ғаззолийнинг саодат фалсафаси.....	98
Хайтов Л.А. Ҳаким Термизий меросида илм масаласи.....	102
Xoliqov Y.O. Yangi O‘zbekiston yoshlarida bag‘rikenglik madaniyatini rivojlantirish masalalari.....	105
Кудайбергенова Д.А. Қорақалпоқ заргарлик буюмларини номлашда семантик ёндашув.....	109
Эшпулатов И. С. Шарқ фалсафасида “устоз-шогирд” муносабатлари орқали комилликка эришиш масаласи.....	112
Мелибоев А. Н. Камбағалликни қисқартириш орқали янги Ўзбекистонда фаровон жамият қуриш истиқболлари ва йўналишлари.....	117

Масалан, кимдир касали туфайли туға олмайдиган аёл ҳомиладор бўлишини истаса, у икки ишни қилиши лозим: биринчиси, ҳомиладор бўлишга тўсқинлик қиладиган иллатни бартараф этиш, иккинчиси, бу касалликнинг олди олингандан сўнг уруғни солишдир (ийдоъ ун-нутфа). Бунда биринчиси иккинчисининг шарти ҳисобланади ва иккинчиси эса у интиладиган мақсаддир (ал-ғоят ул-матлуба).

Агар занг босган ойнани фараз қилсак, унинг ёрқинлигини ғубор қоплаган бўлади ва унда ашёлар акс этмайди. Ойнани мукамал ҳолатга қайтариш ва тасвирларни борича акс эттириш қобилиятини тиклаш учун икки ишни қилиш лозим. Биринчиси, ойнани тозалаш ва сайқаллаш, иккинчиси, уни сурати акс этиши лозим бўлган нарсага йўналтириш. Худди шундай одам нафси (нафс ул-одамий) ҳақиқат томон юзланган ойна бўлишга тайёрдир. Улар худди бир нарсадек, аммо бошқа тарафдан улар ойна ва сурат каби фарқ қилади. Ушбу хусусият инсон нафсини ҳайвон нафсидан фарқлайди. Ҳайвоний нафс инсонийдан паст даражада туради. Чунки инсондан ташқари барча ҳайвонлар бундай қувват ва қобилиятдан маҳрумдир. Бу худди ер ва дарахтлар тасвирларни акс этиш қобилиятига эга бўлмаганидек, улар учун ойна бўлолмайди. Бу қобилият доимо малоикаларда мавжуд. Соф, тиниқ сувда ҳам бу хусусият мавжуд, чунки у тасвирларни акс эттиради. Бу инсонда ҳам ҳаракат (бил-фиъл) сифатида эмас, қувват (бил-қувва) кўринишида мавжуддир.

Хулоса қилиб айтганда, амалнинг маъно-моҳияти истакларни (шаҳавот) синдириб, уни илоҳий олий томонга йўналтиришдан иборат. Нафсни унинг паст, суфлий томони (бил-жанаба ас-софила) билан боғлайдиган нуқсон ва ёмон алоқалардан тозалаш лозим. Буни токи ушбу алоқалар йўқолгунча ёки ҳеч бўлмаганда заифлашгунча амалга ошириш керак. Сўнг нафсни илоҳий ҳақиқатларни ўрганишга йўналтириш зарур, шунда Аллоҳ томонидан пайғамбар ва авлиёларга юборилган юксак олий нарсалар (ал-умур уш-шарифа) юборилади. Хуллас, нафс саодати ва комиллиги илоҳий ишлар ҳақиқатини нақш қилишида бўлиб, бу фақат нафсни паст нарсалардан, нуқсон, шаҳват ва ғабдан тозалаш орқали амалга ошириш мумкин. Бу эса ҳаракат ва хайрли амалларни қилиш орқали амалга ошади. Амал эса поклик учундир, комилликка эришишнинг шарти ҳам поклик ҳисобланади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Руқис бин Зоид ал-Азизий. Хужжат ул-Ислом. Мажаллат ан-нашот ас-сақафий ал-ироқий. 1957. – 160 б.
2. Хисматулин А. А. Суфизм. Санкт-Петербург, издательский дом “Азбука – Классика” “Петербургское Востоковедение”, 2008. – 320 с.
3. Watt W. Montgomery. Islamic Philosophy and Theology. Edinburgh, 1962, chap. 13, P. 260.
4. Абдулкарим ал-Усмон. Сийрат ал-Ғаззолий ва ақвол ал-мутақаддимин фиҳи. - Дамашк, 1961. – 420 б.
5. Кудтсехр И. (Игнац Голдциер). Ал-ақида ваш-шариъа фи-л-Ислам. Қоҳира. – С. 62-186.
6. Salman D., Algazel et Les Latin in: A.H.D.L.M.A., (1935-1936), p .5-103 AA.
7. Имом ал-Ғаззолий. Мизонул-амал. Захоирул-араб. Дор ул-маориф би-Миср, 1964. – 240 б.

Наишга проф. С.Чориев тавсия этган

ҲАКИМ ТЕРМИЗИЙ МЕРОСИДА ИЛМ МАСАЛАСИ

Хаитов Л.А. (БухДУ)

Аннотация. Мазкур мақолада буюк ватандошимиз Ҳаким ат- Термизий илмий меросида илм- билим, ўқиш ва ўрганиш асосида ҳосил бўлиши таъкидланган. Асарларида илмнинг пайдо бўлиши, илмнинг нур эканлиги тадқиқ этилган.

Таянч сўзлар: *илм, маърифат, билим, ҳикмат, Ҳакимия таълимоти.*

Аннотация. В данной статье подчеркивается, что научное наследие нашего великого соотечественника Хакима ат-Тирмизи основано на знаниях, изучении и обучении. В его работах исследуется возникновение науки и то, что наука есть свет.

Ключевые слова: *знание, просвещение, знание, мудрость, учение Хакимия.*

Annotation. This article emphasizes that the scientific heritage of our great compatriot Hakim at-Tirmizi is based on knowledge, study and learning. His work explores the emergence of science and how science is light.

Key words: *knowledge, enlightenment, knowledge, wisdom, Hakimiyya's teaching.*

Ал-Ҳақим ат-Термизий (820-932) ислом тарихида энг кўп ва улкан маънавий мерос қолдирган кам сонли шахслардан биридир. Мутасавуф ислом оламида илму фан ривожланган даврда дунёга келди ва ўзининг ноёб асарлари билан бир неча асрлар давомида ўзидан кейинги олимлар ижодига таъсир этиб қолди. Мутасавуфнинг тўлиқ исми Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ибн Али ибн ал Ҳасан ибн Башир ал-Ҳақим ат-Термизий бўлиб, У Ҳақимия таълимотининг асосчисидир.

Ҳақим Термизий “Китоб баён ал-илм” (“Илм баёнида китоб”), “Илм ал-авлиё” (“Авлиёлар илми”) “Ал-илм”, “Китоб ал-ҳуқуқ” (“Ҳуқуқ китоби”) “Китоб ал-ҳикма илм ал-ботин” (“Ҳикмат ва ботин илмлари китоби”) “Маърифат ул асрор” (“Маърифат сирлари”) каби асарларида илмнинг назарий асосларини таҳлил этиб, бу борада мутасавуфларнинг илмга берган таърифлари ва қарашларини тадқиқ этиб, ўз фикрларини баён этган. Аллома илмнинг барча йўналишдаги вакиллари билан баҳсга киришар экан, ҳар бир таълимотдан ислом тафаккури учун фойдали жиҳатларни ривожлантиришга ҳаракат қилган. У инсонга туғма ақл берилганлиги, ақл-идрокдан тўғри фойдалана олиши учун билим ва маърифат кераклиги, бу инсонни эзгулик сари етаклашини асослаб беришга ҳаракат қилган. Олим инсон қалбини илоҳий сир деб билиб, қалбни илм ўзгартиришини таъкидлаб, тасавуф-бу илмдир деган ғояни ёқлаб чиққан. У маърифат илм, уни эгаллаш, ўқиш, ўрганиш негизида ҳосил бўлишини, тасавуфнинг илм мақомини олишини изоҳлаб берган.

Мутасавуф ўзининг “Маърифат ул асрор” (“Сирлар маърифати”) асарининг еттинчи боби, тўққизинчи фаслида илмга қуйидагича таъриф берган: “Илмнинг асли банда ва Аллоҳ таоло, унинг буйруғи ва қайтариғи ўртасидаги белги. Унинг кўриниши солиҳ амал. Илмнинг зидди жаҳолат, яъни нодонликдир” [1:69].

Таърифдан кўриниб турибдики, мутасавуф илм-солиҳ амалда намоён бўлишини, қилинаётган амал қанча солиҳ бўлса илм шунча юксалишини изоҳлаган. Зеро, илм бўлмаган жойда, солиҳ амаллар бажарилмаганда, илм-жаҳолатга яъни нодонликка етаклашини, жаҳолат зулматлиги, у ўз соҳибини охири берк қўчага етаклашини таъкидлаган.

Мутасавуфнинг юқорида келтирилган фикрлари бугунги кунда республикамизда маънавий-маърифий соҳада “жаҳолатга қарши маърифат” шиори остида олиб борилаётган ислохотларимизга тўлиқ ҳамоҳангдир.

Ҳақим Термизий ўзининг “Масоил ат-таъбир” (“Таъбирлар масаласи”) асарида илм ҳақида “Кимки билимни саховатидан баҳра олишга сазовор бўлса, ул Аллоҳга яқин кишидир. Илм танҳоликда дўст, зеро, илм одамларга ҳамиша шерикдир. У ҳар қандай шароитда йўлчи юлдуз, дўстлар даврасида безак, билим жаннатга элтувчи раҳнамодир” деб ҳисоблайди. [5:266].

Ҳақим Термизий асослаган Ҳақимия таълимотининг шаклланишида Хорис Муҳосибий (ваф.857) қарашларининг таъсири бўлган. Муҳосибий қаламига мансуб “Китоб ал илм” рисоласи Ҳақим Термизийнинг “Китоб ул баён ал-илм” асарининг юзага келишида илҳом манбаи бўлиб хизмат қилган. Шундан Ҳақим Термизий: “Тасавуф-бу билим”, “Илм-бу нурдир”, “Нур-Ҳақни ноҳаддан ажратади”, “Нур-содик кулини иймонга етаклайди”, “Нур-Аллоҳ томонидан банда қалбига жойлаштирилган”, “Қалбларни мунаввар этувчи нарса - Аллоҳ нури” деб ҳисоблайди.

“Китоб ал-ҳуқуқ” (Ҳуқуқ китоби) асарида Ҳақим ат-Термизий илмни қуйидагича изоҳлайди. “Илм бу нурдир. Инсонлар Аллоҳ таоло олдида қанчалик масъулият ҳис этса, шунчалик маърифатга эга бўлади. Инсон қалби ёвузликдан қанчалик тозаланса, илм янада мукамал бўлади ва нур таратади”. Мутафаккир қаерда нур бўлса, у жойдан, албатта, зулмат чекинишини таъкидлаб, илм олишга катта эътибор беришга чақирган.

Аллома илмнинг ҳаётдаги ўрнини белгилашда шу билан чекланиб қолмайди. Бу борада ўз фикрларини янада чуқурлаштириб шундай деб ёзади: “Аллоҳ таоло, энг аввало,

илмни яратган. Илмдан эса донишмандлик (ҳикмат)ни вужудга келтирган. Донишмандликдан бўлса адолат (адл) ни ва ҳақ (ҳақиқат)ни пайдо қилган”.

У “Масала фи-л-фарқ байн ал илм ва-л-фикҳ” (“Илм ва фикҳ ўртасидаги фарқлар масаласи”) китобида “Билим нарсаларнинг намоён бўлиши (тажаллисидир)” деган хулосага келади. Илм нарсалар моҳиятининг кашфиёти тарзида талқин этилиб, (“Маърифат ал-илм биллоҳ” – “Аллоҳни билим билан таниш” ғояси илгари сурилади. Бундай қараш ўша давр учун чинакам фикрий кашшофлик, янгиланиш эди. Кейинги асрларда олимлар, жумладан, Фаридуддин Аттор (1146-1221) ҳам Ҳаким Термизий асос солган ҳақимия таълимотининг йўли илмга асосланганлигини таъкидлаган. [6:402-412]. Бугунги замон тадқиқотчилари аллома асарларини, меросини ўрганар эканлар Ҳаким Термизий танлаган йўлни мазҳаб [5:5]. -йўл, илм йўли деб ҳисоблайдилар. Бу илм йўли Ҳақимия номини олганлиги, унинг тарафдорлари, издошлари шогирдларига “Ҳакимлар” унвони берилганини ёритадилар. Янги давр шарқшунос олимлари алломанинг ўн икки нафар шогирди ҳақида маълумот берганлар. Шулардан бири авлиёлар муаллими номини олган Абу Бакр Варроқ Термизий бўлса, иккинчиси қалблар жосуси лақабига сазовор бўлган Ҳасан ибн али – Журжонийдир. [2:55]. Улар фаолиятларини амалиётга муридлар тарбиялашга қаратишган.

Ҳаким Термизий “Ал-Амсол Минал китоб вас сунна” асарида Олимнинг илмига амал қилмаслиги ва бошқаларга ўргатмаслиги масаласини таҳлил қилади.

Мутафаккир фикрича.... илм ўрганиб, унга амал қилмайдиган ва одамларга ҳам ўргатмайдиган инсон худди кўп мол-дунё берилган кишига ўхшайди. У киши берилган шунча дунёни ер остига яшириб қўйиб, ундан ўзига ҳам, бошқаларга ҳам сарф қилмайди. Бу бойликдан ўзи ҳам, бошқалар ҳам манфаат олмайди. Қиёмат куни бундай бойлик ўша кишига бало бўлади.

Шунингдек, бу ҳолатда ҳашак устига ётиб олган итга ўхшайди. Ҳашак кўп, аммо уни ит ўзи ҳам емайди, уни емоқчи бўлган чорвани хуриб ҳайдайди. Илмига амал қилмагани, бошқаларга ўргатмагани, ўзи ҳам амал қилиб, жаннатга йўл олмагани, бошқаларни ҳам тўғри йўлга йўлламагани учун бу илми икки дунёда ҳам унга манфаат бермайди.

Ҳаким Термизийнинг юқорида зикр қилган фикрлари кейинги давр олимлари меросида ўз аксини топган. Жумладан: Абдулқодир Гийлоний (Жийлоний 1079-1166) “Илм мисоли данак, амал эса унинг мағзидир” –деб уқтиради. Мағзсиз данак пуч бўлгани сингари, амалсиз илм ҳам ҳеч қандай таҳсинга сазовор бўлмайди. Илм-ҳикматдир, илм эгаллашдан мақсад ҳам ундан эзгу мақсадларда фойдаланишдир. Инсон олган илмларини ўз ҳаёти ва фаолияти(праксиология)да намоён этиши лозим. Зеро ўрганилган ва эгалланган илм инсоннинг тўғри фаолият олиб боришидаги асосий воситалардан биридир. Инсон эгаллаган билимига амал қилмасдан, ўз илмини бошқаларга ўргатмасдан, беҳуда амалларга сарфласа у ҳеч қандай мақтовга ва ҳурматга лойиқ бўла олмайди деган. [3:26].

Дарҳақиқат, илмга амал қилмаслик кўп салбий оқибатларни келтириб чиқариши мумкин. Чунки олим бўла туриб, илмини хор қилиш-еб турган нонини оёқ ости қилиш билан баробардир. Шундай нақл бор: “Олим бўлиш осон, одам бўлиш қийин”. Бу нарса илмига амал қилмаган олимга нисбатан берилган ҳалқнинг баҳосидир.

Ҳаким Термизий “Ал-Амсол Минал китоб вас сунна” асарида илмига амал қиладиган, илмини бошқаларга ўргатадиган олимларни таърифлайди. “.....Олимлар бамисоли хушбўйлик сотадиган аттордир. Унинг ёнидан ўтсанг, хушбўй ҳидни туясан, агар у билан бирга ўтирсанг, унинг атридан оласан, агар у билан ҳамсуҳбат бўлсанг, унинг хушбўй таъмидан баҳраманд бўласан. Уйингга ҳам шу ҳолда қайтасан” деб таъкидлайди. [4:247]. Ҳаким Термизий, олимлар ҳурматга, таҳсинга сазовордир, чунки улар инсоннинг ҳаёти давомида тўғри, эзгу мақсадлар сари фаолият юритишига сабабчи бўладилар деб ҳисоблайди. Зеро, олим бўлганлар (ал-уламо)- нафсни таниганлар, уларни алдашни умид қилиш учун шайтоннинг бу ўринда (қуввати) оз ва хордир деб таъкидлаб, инсонларни фойдали билимлар берадиган олимларга яқин бўлишга чақирган.

Ҳаким Термизий маърифат аҳлининг илмлари ҳақида фикр юритиб, бундай илмларни уч хил бўлади деб кўрсатади:

биринчиси: маърифат ахлининг ғалаба вақтида айтадиган илмлари. Уни билиш ибрат, ишораси эса иззатдир;

иккинчиси: маърифатдан баҳрамандлик тўхтаган вақтда айтадиган илмлари. Бу энг заиф илмдир;

учинчиси: маърифатга эришган вақтда айтган илмлари бўлиб, маърифат ахлига илмнинг аввали ва охирида ярайди.

Ҳаким Термизий асарларидаги илм ва ҳикмат (донишмандлик) сўзлари маънодош сифатида ишлатилган. Аллома Ислом-илм, иймон- илм, тавҳид-илм, маърифат-Аллоҳ илми дейди. Унинг фикрича, илм мутолаа давомида шаклланса, маърифат Аллоҳдан унинг бандаларига берилган буюк неъматдир.

Ҳаким Термизий “Наводир ал усул” асарида Аллоҳ таоло бандаларни турли тоифа қилиб яратгани, уларга зарур бўлган илмни бергани, улар илм билан Аллоҳни таниб, Унга ибодат қилишларини таъкидлаган. Унинг фикрича, Аллоҳ ҳузуридаги илм-денгиздир. Аллоҳ бу денгиздан расулларга дарё ато этади, расуллар бу дарёдан уламоларга анҳорни берадилар, уламолар эса оммага кичик арикни улашадилар. Мутафаккир дунё изтиробларига берилиб, ўзини ожиз, нотавон, хўрланган деб билган кимсаларни қаттиқ танқид қилиб, “.....Аллоҳ сенга илм, ақл, ҳидоят берди, сен унинг тақдирига рози бўл, қисматингдан нолима ўзингнинг ёмон нафсингдан ўпкалан” дейди. Зеро, Аллоҳни таниган банда зинҳор умидсизликка тушмайди, тақдирдан нолимайди, банда қисматдан эмас, ўзининг ёмон нафсидан ўпкалаши лозим деб ҳисоблайди.

Ҳаким Термизий “Наводир ал усул” асарида “Қалб ва нафс танада шерикдирлар. Қалб - маърифат, ақл, илм, фаҳм, зехн, фаросат, хифз ва ҳаёт кучидан қувват олади. Ҳар бир илм қалбдаги жойига кўра даражаси юқорироқ бўлади” деб ҳисоблайди.

Ҳаким Термизий асарлари саҳифаларида сингдирилган илм ҳақидаги донишмандона ҳикматлар ва улар ташиган ғоялар, илгари сурган муддаолар донолик намуналари бўлиб, инсонларни ҳамиша эзгулик сари даъват этади.

Фойдаланилган адабиётлар

- 1.Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ибн Али Ҳаким Термизий. Маърифатул асрор. (Сирлар маърифати). / Таржимон: Абдулхамид Муҳаммад Турсунов. – Тошкент: Мовароуннаҳр, 2017. – Б. 69.
- 2.Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ибн али Ҳаким Термизий. Мўминларнинг ибодатдаги даражалари. (Манозил ул-ибод мин ал-ибода) Таржимон Абдуқаҳҳор Шоший. Ўзбекистон мусулмонлари идораси. – Тошкент: Movarounnahr, 2017. – Б.55.
- 3.Абдулқодир Жийлоний. Раббонийликни англаш. 1-китоб. – Т., 2005. – Б. 26.
4. Орифлар тасаллиси. Ҳаким Термизий асарларидан сайланма / Таржимон: И.Усмонов ва бошқ. – Тошкент: Movarounnahr, 2018. – Б. 247.
5. Турсунов С., Муртазов Б. Термизийларнинг илмий тафаккури. – Т.: O‘zbekiston, 2016. – Б. 266.
6. Фаридуддин Аттор. Тазкират ул-авлиё. – Тошкент: Фафур Фулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи, 2013. – Б. 402-412.

Наширга проф. С.Чориев тавсия этган

YANGI O‘ZBEKISTON YOSHLARIDA BAG‘RIKENGLIK MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH MASALALARI

Xoliqov Y.O. (SDCHTI)

Annotatsiya. Ushbu maqolada yoshlarda bag‘rikenglik madaniyatini rivojlantirishning falsafiy mohiyati yoritilgan. Unda globallashuvning integratsiyalashgan jarayon kechayotgan bir davrda yoshlarda bag‘rikenglik madaniyatini rivojlantirishning axloqiy asoslari ochib berilgan. Yoshlarda bag‘rikenglik madaniyatini rivojlantirishda oila va davlatning o‘rni, unda amalga oshirilayotgan ishlar tadqiq qilingan.

Tayanch so‘zlar: *bag‘rikenglik, madaniyat, deklaratsiya, globallashuv, mentalitet, milliy qadriyat, urf-odat, ilm-fan, millat, elat, pragmatizm, fundamentalizm, ekstremizm, strategiya, plyuralizm, ommaviy madaniyat, xayfsizlik, ma‘rifat, rezolyutsiya.*

ҚарДУ ХАБАРЛАРИ

Илмий-назарий, услубий журнал

**Қарши давлат университети кичик босмахонасида чоп этилди.
Манзил: 180003, Қарши шаҳри, Кўчабоғ кўчаси, 17.**

Индекс: 4071

Теришга 13.04.2023 йилда берилди.
Босишга 19.04.2023 йилда рухсат этилди.
24.04.2023 йилда босилди.
Офсет қоғози. Қоғоз бичими 60x84, 1/8.
Times New Roman гарнитураси.
Нашриёт ҳисоб табағи 20,25.
Буюртма рақами: № 84.
Адади 100 нусха. Эркин нархда.